

הלכות חנוכה

פרק א:

המקום שבו צריך להניח את החנוכיה [גובה - מיקום]

1. באיזה גובה צריך להניח את החנוכיה?

- א. **יש להניח את החנוכיה** באופן שהשלהבת של נרות החנוכה יהיו בתוך עשרה טפחים (80 ס"מ) מהקרקע, ואם הניח למעלה מעשרה טפחים, יצא.
- ב. **יש להקפיד להניחם למעלה משלושה** טפחים (24 ס"מ), ופחות מעשרה טפחים (80 ס"מ), ולפי רבותינו המקובלים צריך שהשלהבת תהיה מעל שבעה טפחים (56 ס"מ) לעשרה טפחים.
- ג. **אם הניח את החנוכיה למטה משלושה טפחים**, ושללהבת הנר היא למעלה משלושה טפחים יצא, ואם גם השלהבת למטה משלושה, יש לכבות את הנרות ולהניחה מעל שלושה טפחים ולחזור ולהדליק ללא ברכה¹.
- ד. אם הדליק את הנרות למעלה מ-20 אמה (מ-9.6 מ') מקרקע הדירה לא יצא אפילו בדיעבד, ולכן יוריד את החנוכיה וידליקנה שוב בלי ברכה².

2. מה המקום הרצוי להדליק נרות חנוכה?

- יש שנהגו להדליק את הנרות בתוך הבית מפני הסכנה שהייתה בזמנם, **למעשה** בזמן הזה שאין סכנה מי שיכול להדליק בחוץ בפתח החצר [כגון בחצר פרטי] הפתוחה לרשות הרבים, או בחלון לאדם שגר בבניין רב קומות עדיף שידליק בחוץ ויפרסם את הנס גם לעוברים ושבים, ואלו שנוהגים להדליק בפנים גם בזמן הזה יש להם על מה שיסמכו שכן נהגו גדולים וטובים³.
- ובכל מקרה שמדליק בפתח החצר או בחלון מחוץ לבית**, טוב שיניח את החנוכיה בחוץ בתוך מתקן זכוכית שמגן מפני הרוח או הגשמים, ואם אין ברשותו את אותו מתקן ידליק בתוך הבית בפנים.

3. מה יהיה הדין אם החלון גבוה מעשרה טפחים?

- אם מדליק במרפסת הפונה לרשות הרבים והחלון גבוה מקרקע הדירה יותר מעשרה טפחים (היינו יותר מ-80 ס"מ) רשאי להניח אף לכתחילה את הנרות למעלה מעשרה טפחים⁴.

1. חזון עובדיה (חנוכה עמ' לג סעי' ח), ילקוט יוסף (קיצור שולחן ערוך הגד"מ ח"ב עמ' שנה סעי' יח ילקוט יוסף חנוכה מהודרת תשעג עמ' קנ), תורת המועדים (חנוכה עמ' פג), על פי מה שכתב מרן השולחן ערוך (ס' תרעא ס"ו).
2. חזון עובדיה (שם עמ' לג), ובילקוט יוסף (חנוכה מהודרת תשעג עמ' קסו).
3. חזון עובדיה (עמ' לו דיבור המתחיל והנה), ילקוט יוסף (קיצור שולחן ערוך חלק ב' עמ' שנו סעיף כב).
4. משנה ברורה (סימן תרעא בשער הציון ס"ק ל).

הערות חשובות לגבי הדלקה בחלון:

- א. שמדליק בחלון ידליק בצד ימין של החלון, אולם אם יש פרסום הנס גדול יותר בצד שמאל ידליק בצד שמאל.
- ב. שמדליק בחלון ניתן להדליק בתוך הבית סמוך לחלון, וכן על הסורגים אף שהם מחוץ לכותלי הבית, משום שניכר מי הוא המדליק. ג. אם יש לו מרפסת, עדיף להדליק בפתח המרפסת מאשר בחלון, ויכול גם להדליק על מעקה המרפסת אם יש שם יותר פרסום הנס, אולם אם בחלון הבית יש יותר פרסום הנס לבני רשות הרבים או לבני הבית ידליק בחלון (הליכות מועד עמ' נד - נה).
- ועיין עוד בספר הליכות מועד **שהביא את המחלוקת האחרונים הגדולה האם אדם שגר בבניין רב קומות** אם עדיף שידליק בפתח חדר המדרגות או בחלון וכתב שם למעשה עדיף להדליק בחלון שהרי גם לשיטות שאומרות שצריך להדליק בפתח החצר יצא בדיעבד אם מדליק בחלון. (עיין שם עמ' נ - נב).

4. כיצד ינהג אם החלון שרוצה להדליק בו גבוה מ 20 אמה (9.6 מטר) מקרקע הבניין?

אם יש בנין מול החלון שדרים בו, עדיף יותר להדליק החנוכיה בחלון מלהדליק בפתח הבית. ואם אין בנין מול החלון שדרים בו, ידליק את הנרות בפתח הדירה כמו שמבואר בסעיף הבא⁵.

5. באופן שמדליק בפתח החצר או בפתח הבית היכן ידליק את הנרות?

ידליק את הנרות בפתח הדירה בטפח הסמוך לפתח משמאל הנכנס, כדי שתהיה המזוזה מימינו, ונרות חנוכה משמאלו, וכשהוא נכנס ויוצא הרי הוא מוקף במצוות. ובפרט שהוא נכנס בטלית קטן מצויצת הכלכתה, אשר על כך נאמר "והחוט המשוולש לא במהרה ינתק"⁶.

6. חצר שיש לה שני פתחים האם צריך להניח בשני הפתחים?

בזמן חז"ל היה צריך להדליק בשני הפתחים אולם בזמן הזה משום החשד שמא לא הדליק, אולם בזמן הזה שעיקר ההדלקה היא בפנים, ואנו מהדרין להדליק בחוץ המנהג שמדליק בפתח אחד בלבד⁷.

פרק ב:

כמה נרות מדליקים בכל יום?

1. מה מנהג בני ספרד?

מעיקר הדין די בנר אחד לכל בני הבית בכל יום, והמהדרים במצוה זו (וכך מנהג ישראל) בלילה הראשון מדליק נר אחד, מכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה עד שבליילה האחרון יהיו שמונה נרות, ואפילו בני הבית מרובים לא ידליקו יותר. ולכן קטן שרוצה להדליק את החנוכיה שהביא מהגן וכדו', לא יברך על הדלקה זו, אלא יכול להדליק במקום אחר בבית בלי ברכה⁸.

2. מנהג בני אשכנז?

מנהג בני אשכנז שכל אחד מבני הבית מדליק בברכה חוץ מאשתו ובנותיו שהן יוצאות בהדלקתו של בעל הבית (אלא אם כן דרות לבדן שאז מדליקות ומברכות), ולא ידליקו את החנוכיה במקום שמדליקים שם בכל ימות השנה אלא כל אחד ואחד ידליק נרותיו במקום מיוחד⁹.

5. חזון עובדיה (שם עמ' לו - לט), ילקוט יוסף (בקיצור שולחן ערוך שם, ובילקוט יוסף חנוכה מהדורת תשעג עמ' קסד), ועיין עוד בחזון עובדיה (שם עמ' לו), שכתב בהערה שבאופן שגר בקומה גבוה ואין דירות מול אם ירצה אפשר להדליק בחלון כיון שהדפנות מגיעות לחלון עיין שם טעמו.

והנה מצאנו מחלוקת בין הפוסקים האחרונים אם אדם שדר בבנין רב קומות צריך להדליק גם בפתח הבניין, למעשה כתב שם בספר הליכות מועד (עמ' גב), שעדיף להדליק בחלון שהרי יוצא ידי חובה בדיעבד גם לדעת החולקים, ויש מהדרים להדליק שני חנוכיות נכון שיברך על החנוכיה שבבית ותכף ומיד להדליק בפתח חדר המדרגות.

6. ילקוט יוסף מועדים (עמ' קצח).

7. חזון עובדיה (חנוכה עמ' מא), ילקוט יוסף (חנוכה עמ' קצד), הנה לגבי בית עם חצר עיין בספר הליכות מועד (עמ' מז - מח).

8. שולחן ערוך סימן תרעא סעיף ה.

9. רמ"א (שם) בסימן תרעא סעיף ה.

3. מי שנאנס ולא הדליק לילה אחד האם יש לו תשלומין בלילה הבא?

אין לו תשלומין אלא מדליק בלילה הבא את מספר הנרות שמדליקים כל העולם¹⁰.

פרק ג:

כמה זמן צריכים לדלוק הנרות

1. כמה זמן משך הדלקת נרות החנוכה?

חצי שעה, ולכן אלו המדליקים על ידי נרות שעווה יקפידו שיהיו הנרות ארוכים כדי שיוכלו לדלוק חצי שעה וכן המדליקים על ידי שמן יזהרו להניח מספיק שמן בכוסיות כשיעור זמן חצי שעה¹¹.

2. מה הדין אם לאחר שבירך והדליק את הנר ראה שאין מספיק שמן בנר?

עליו לכבות את הנר, ולהוסיף שמן כדי הצורך ואחר כך ידליק שוב את הנרות בלא ברכה, ולא יועיל אם יוסיף שמן לנר בעוד הנר דולק, אלא צריך לכבות את הנר ולהדליקו שנית ללא ברכה¹².

3. מה יהיה הדין אם שבא להדליק את הנרות יש לו ספק אם השמן יספיק לדלוק כחצי שעה?

רשאי להדליק בברכה¹³.

פרק ד:

שיש להדליק את הנרות במקום שאין חשש שיתכבו

1. הדליק את הנרות במקום שיש רוח וכבו? ומה הדין להדליק במתקן מיוחד?

אם הדליק את הנרות במקום שהרוח שולטת בו וכבו צריך לחזור ולהדליקם בלי ברכה. ואלו הנוהגים להדליק בתוך אקווריום מזכוכית, ועם גמר ההדלקה סוגרים את הפתח לבל יכבו הנרות מהרוח, רשאים לעשות כן אפילו לכתחילה ואין בזה חשש¹⁴.

10. ילקוט יוסף (מועדים עמ' רג).

11. שולחן ערוך (סימן תרעב סעיף א). סימן חזון עובדיה (שם עמ' קיב ובהערה סק"ד), ילקוט יוסף (קיצור שולחן ערוך עמ' שסט ס"ה ילקוט יוסף חנוכה מהדורת תשעג עמ' שעא). ויש אומרים שבזמן הזה שיש עוברים ושבים אפילו בשעה מאוחרת, יש חיוב ליתן שמן עד אותו הזמן שאין יות עוברים ושבים, והלכה שמעיקר הדין אינו חייב ויש בזה רק הידור מצוה. (חזון עובדיה עמ' סו דיבור המתחיל והנה)

12. חזון עובדיה (שם).

13. חזון עובדיה (חנוכה עמ' סו דיבור המתחיל מי).

14. חזון עובדיה (חנוכה עמ' קט), ומה שכתבנו לגבי הדלקה במתקן זכוכית כן כתב בחזון עובדיה (שם), ובילקוט יוסף (חנוכה מהדורת תשעג עמ' שסח).

